

Kohtuasi C-208/20**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

14. mai 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Sofiyski rayoneni sad (Sofia rajoonikohus, Bulgaaria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

14. mai 2020

Hagejad:

„Toplofikatsia Sofia“ EAD

„Chez Elektro Bulgaria“ AD

„Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia“ EOOD

Põhikohtuasja ese

Kolm tsiviilasja, milles asjaomastel vastaspooltel ei ole ikka veel võimalust omandada menetlusosalise staatust, kuna kostjatele ei ole võimalik kohtudokumente isiklikult kätte toimetada, kusjuures nende naabrite või sugulaste teatel elavad nad muudes Euroopa Liidu liikmesriikides.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus, millega palutakse tõlgendada ELTL artikli 20 lõike 2 punkti a, määruse nr 1206/2001 artikli 1 lõike 1 punkti a ja määruse nr 1215/2012 artikli 5 lõiget 1.

Eelotsuse küsimused

- 1 Kas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punkti a koostoimes põhiõiguste harta artikli 47 teise lõiguga, diskrimineerimiskeelu põhimõtet ja riigisisese kohtumenetluses kohaldatavate menetluslike abinõude võrdväarsuse

- põhimõtet ning määruse (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades artikli 1 [lõike 1] punkti a tuleb tõlgendada nii, et juhul kui vastavalt selle kohtu asukohariigi õigusele, kelle poole on pöördutud, peab kohus hankima ametliku teabe kostja elukoha aadressi kohta oma asukohariigis, ja tehakse kindlaks, et asjaomane kostja asub muus Euroopa Liidu liikmesriigis, siis on liikmesriigi kohus, kelle poole on pöördutud, kohustatud paluma teavet kostja elukoha aadressi kohta kostja elukohariigi pädevatelt asutustelt?
- 2 Kas 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 5 lõiget 1 tuleb koostoimes põhimõttega, et liikmesriigi kohus peab tagama menetlusõigused liidu õigusnormidest tulenevate õiguste tõhusaks kaitseks, tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus on võlgniku hariliku viibimiskoha kindlakstegemisel, mis on riigisiseste õigusnormide kohaselt nõutav tingimus sellise ühepoolse formaalse menetluse korraldamiseks ilma tõendite kogumiseta, nagu seda on maksekäsmenetlus, kohustatud tõlgendama iga põhjendatud kahtlust, et võlgniku harilik viibimiskoht on muus Euroopa Liidu liikmesriigis, maksekäsu tegemise õigusliku aluse puudumisena või maksekäsu jõustamata jätmise alusena?
- 3 Kas 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 5 lõiget 1 tuleb koostoimes põhimõttega, et liikmesriigi kohus peab tagama menetlusõigused liidu õigusnormidest tulenevate õiguste tõhusaks kaitseks, tõlgendada nii, et see paneb liikmesriigi kohtule, kes on pärast konkreetse võlgniku suhtes maksekäsu tegemist tuvastanud, et tõenäoliselt ei ole asjaomase võlgniku harilik viibimiskoht kohtu asukohariigis, ja juhul kui see asjaolu ei luba riigisiseste õigusnormide alusel asjaomase võlgniku suhtes maksekäsku teha, kohustuse tehtud maksekäsk omal algatusel tühistada, kuigi seda ei ole seadusega sõnaselgelt ette nähtud?
- 4 Kas juhul, kui vastus kolmandale küsimusele on eitav, tuleb selles loetletud õigusnorme tõlgendada nii, et need panevad liikmesriigi kohtule kohustuse tehtud maksekäsk tühistada, kui kohus on tehtud kontrolli käigus kindlalt tuvastanud, et võlgniku harilik viibimiskoht ei ole selle kohtu asukohariigis, kelle poole on pöördutud?

Euroopa Liidu õigusnormid ja kohtupraktika

Euroopa Liidu toimimise leping: artikkel 18 ja artikli 20 lõike 2 punkt a

Euroopa Liidu põhiõiguste harta: artikli 47 teine lõik

Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42): artikli 60 lõige 1

Nõukogu 28. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusasjades (ELT 2001, L 174, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 121): artikli 1 lõike 1 punkt a

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määrus kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (dokumentide kättetoimetamine), millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1348/2000 (ELT 2007, L 324, lk 79): artikli 1 lõiked 1 ja 2

Nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus (EÜ) nr 1215/2012 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42): artikli 5 lõige 1

Euroopa Kohtu 16. detsembri 1976. aasta otsus Rewe-Zentralfinanz, 33-76, EU:C:1976:188

Euroopa Kohtu 19. detsembri 2012. aasta otsus Alder, C-325/11, EU:C:2012:824

Euroopa Kohtu 16. septembri 2015. aasta otsus Alpha Bank Cyprus, C-519/13, EU:C:2015:603

Euroopa Kohtu 28. aprilli 2016. aasta määrus Alta Realitat, C-384/14, EU:C:2016:316

Riigisiseseid õigusnormid

Kohustuste ja lepingute seadus (Zakon za zadalzheniata i dogovorite): artikli 68 punkt a

- 5 Tsiviilkohtumenetluse seadustik (Grazhanski protsesualen kodeks): artiklid 38, 40 ja 41, artikli 42 lõige 1, artikkel 43, artikli 44 lõige 1, artikkel 45, artikli 46 lõiked 1 ja 2, artikli 47 lõiked 1, 2, 3, 5, 6 ja 7, artiklid 48, 53 ja 246, artikli 282 lõige 2, artikli 410 lõike 1 punkt 1 ja lõige 2, artikkel 411, artikli 413 lõige 1, artiklid 414–416, 419 ja 423
- 6 Rahvusvahelise eraõiguse seadustik (Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo): artikli 4 lõige 1 ja artikkel 48
- 7 Kodanike registreerimise seadus (Zakon za grazhdanskata registratsia): artikli 90 lõige 1, artiklid 93 ja 94, artikli 96 lõige 1

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 8 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus algatati menetlus kolmes tsiviilasjas, milles vastaspool ei saa ikka veel omandada menetlusosalise staatust, kuna kostjatele ei ole võimalik kohtudokumente kätte toimetada.
- 9 Esimeses (hagi-)menetluses esitab hageja „Toplofikatsia Sofia“ EAD kostjaks oleva DP vastu, kes on füüsiline isik, tarbija ja Bulgaaria kodanik, hagi, millega ta palub tuvastada nõue, mis tuleneb soojusenergia tarnimisest Sofias asuvale kinnisasjale ning sellega seotud teenustest ja seadusjärgsest viivisest.
- 10 Menetlus algatati pärast seda, kui maksekäsumenetluses ei leitud võlgnikuks olevat DP-d registreeritud aadressidel. Eelotsusetaotluse esitanud kohus tegi korralduse kinnitada asjaomane teade välisuksele, kuid dokumendid ei jõudnud ka seekord adreessadini. Seetõttu andis kohus nõu esitada maksekäsus nimetatud nõuete tuvastamiseks hagi.
- 11 DP-le saadeti hagiavalduse koopia selles märgitud elukoha aadressile Sofias, aga seal ei jõudnud see DP-ni. Eelotsusetaotluse esitanud kohus hankis omal algatusel teavet tema elukoha aadressi kohta riiklike asutuste poolt peetavast rahvastikuregistrist ja tööandjate registrist. Neist nähtub, et DP alalise elukoha ja tegeliku elukoha aadress kattub hagiavalduses märgitud aadressiga, kuid alates 2013. aasta jaanuarist ei tööta DP enam ametlikult Bulgaarias. Eelotsusetaotluse esitanud kohus tegi korralduse edastada talle kohtukutse teate kinnitamise kaudu registreeritud elukoha välisuksele. 2019. aasta oktoobris läks teadete kättetoimetamisega tegelev kohtutöötaja registreeritud aadressile ja sai teada, et naabri andmetel elab DP juba seitse aastat Prantsusmaal.
- 12 Teises (maksekäsu-)menetluses palub maksekäsumenetluses avaldajaks olev äriühing „Chez Elektro Balcaria“ AD, kes on elektritarnija, teha Sofias asuvale kinnisasjale tarnitud elektrienergia eest tasumata jätmise tõttu maksekäsk füüsilise isiku ja tarbija EQ suhtes.
- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tegi maksekäsu ja andis korralduse toimetada see võlgnikuks olevale EQ-le kätte, et viimane saaks teha otsuse vastuväite esitamise kohta. Kohtutöötaja käis maksekäsumenetluses avaldajaks oleva ettevõtja poolt märgitud elukoha aadressil, mis kattus võlgniku registreeritud alalise elukoha ja tegeliku elukoha aadressiga. Kohtutöötaja ei kohanud seal kedagi ja kinnitas asjaomase teate välisuksele. Ühelt naabrilt sai ta teada, et võlgnik elab juba aasta aega Saksamaal. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt omal algatusel hangitud teabest ilmnes, et alates 2010. aasta jaanuarist ei ole võlgnik Bulgaaria sotsiaalkindlustussüsteemis kindlustatud.
- 14 Kolmandas (maksekäsu-)menetluses palub maksekäsumenetluses avaldajaks olev „Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia“ EOOD, kes on võlglastelt raha sissenõudmisega tegelev ettevõtja, teha maksekäsk FRi suhtes, kelle puhul on tegemist füüsilise isiku ja tarbijaga, kes on jätnud tagasi maksmata laenu Sofias asuvale finantsasutusele.

- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tegi maksekäsu ja andis korralduse toimetada see võlgnikuks olevale FR-le kätte, et viimane saaks teha otsuse vastuväite esitamise kohta. Kohtutöötaja käis kaks korda maksekäsumenetluses avaldajaks oleva ettevõtja märgitud aadressil, mis kattus võlgniku registreeritud alalise elukoha ja tegeliku elukoha aadressiga, ja tegi kindlaks, et seal elab võlgniku ema. Viimane keeldus tema pojale mõeldud dokumenti vastu võtmast ja teatas, et tema poeg elab juba kolm aastat Saksamaal, kuid ta ei tea tema täpset aadressi. Ta andis kaks Bulgaaria mobiiltelefoninumbrit võlgnikuga ühenduse võtmiseks, kuid neil numbritel ei vastanud keegi.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas olukorras, kus kohtudokumentide aadressaadi elukoht on teises riigis, näeb hagimenetlust käsitlev riigisisene õigus ette kättetoimetamise meetmed, mis on kooskõlas liidu õiguses sätestatud nõuetega. Eelkõige tuleb kindlaks teha, kas Euroopa Kohtu praktikas välja töötatud menetlusnormide võrdväarsuse põhimõte nõuab, et leitakse ka välismaal viibivate isikute aadress, nagu seda tehakse isikute puhul, kelle registreeritud aadress on Bulgaarias.
- 17 Maksekäsumenetluses – mis on vormiline ja mille puhul ei kohaldata maksekäsumenetluses avaldajaks oleva isiku nõuete suhtes hagimenetluse tõendamisstandardeid – seob aga riigisisene õigus kohtu pädevuse võlgniku hariliku viibimiskohaga. Seetõttu on kättetoimetamise viisi küsimus sellises menetluses tähtis ka rahvusvahelise kohtualluvuse seisukohast.
- 18 Eelotsusetaotlus puudutab liikmesriikide menetlusautonoomia põhimõtte kohaldamist ja selle piiranguid, mis on välja töötatud Euroopa Kohtu praktikas. Vastavalt Euroopa Kohtu otsusele Rewe-Zentralfinanz (33-76) peavad liikmesriigid oma riigisiseseid menetlusnorme kohaldama ühetaoliselt riigisisestest õigusnormidest tulenevate õiguste ja liidu õigusnormidest tulenevate õiguste suhtes.
- 19 ELTL artikliga 18, mis keelab diskrimineerimise kodakondsuse alusel, on seotud ka küsimus, mis puudutab kohtudokumentide konkreetse aadressaadi elukoha aadressi leidmist välismaal. Tähtsust omab ka ELTL artikli 20 lõike 2 punkt a, mis sätestab õiguse vabalt elada liikmesriikide territooriumil. Kohaldada tuleb ka määrust nr 1206/2001, kuna tsiviilkohus soovib käesoleval juhul teada, kas ta peab leidma poolte välismaise elukoha aadressi.
- 20 Seoses küsimusega, mis puudutab liikmesriigi kohtu pädevust teha maksekäse isikute suhtes, kelle harilik viibimiskoht on väljapool kohtu asukohariigi territooriumi, kuulub kohaldamisele määruse nr 1215/2012 artikli 5 lõige 1. Viidatud sätte kohaselt ei või isikute vastu, kelle harilik viibimiskoht on liikmesriigis, esitada hagi teise liikmesriigi kohtusse, kui ei ole täidetud sama määruse artiklites 7–26 sätestatud tingimused. Vastavalt sama määruse artikli 62

lõikele 1 lähtutakse mõiste „elukoht“ puhul selle kohtu asukohariigi õigusest, kelle poole on pöördutud.

- 21 Vastavalt kohtuotsuses Alder (C-325/11) esitatud tõlgendusele on määruse nr 1393/2007 artikli 1 lõikega 1 vastuolus riigisisised õigusnormid, mis kohustavad liidu kodanikku nimetama kohtu asukohariigis, kus ta on kohtuasja pool, dokumente vastu võtma volitatud isiku. Viidatud määruse artikli 1 lõike 2 kohaselt ei kohaldata nimetatud määrust isikute suhtes, kelle elukoha aadress ei ole teada.

Seos liidu õigusega ja tõlgendamise vajadus

- 22 Kõigepealt tuleb tuvastada, et tegemist on piiriüleste tsiviilasjadega, kuna üks pooltest asub tõenäoliselt välismaal. Hagi eset – maksekohustused seoses Bulgaarias tarnitud kaupadega ja seal osutatud teenustega – arvestades allub asi vastavalt määruse nr 1215/2012 üldsätetele Bulgaaria kohtutele, olenemata sellest, kas kostjate elukoht on Bulgaarias.
- 23 Esimeses menetluses peab eelotsusetaotluse esitanud kohus – vastavalt eespool kirjeldatud asjaoludele seoses dokumentide kättetoimetamisega kostjale – hagi kontrollima, kusjuures ta küsib hagejalt, kas see teab, et kostja on registreeritud [muul] hagejale teadaoleval aadressil. Suure tõenäosusega vastab hageja, et talle ei ole selline aadress teada, kusjuures tuleb arvestada, et ka hagiavalduses on märgitud ainult kostja registreeritud aadress. Neil asjaoludel peab eelotsusetaotluse esitanud kohus avaldama teadaande väljaandes *Darzhaven vestnik* (Bulgaaria ametlik väljaanne) ja juhul kui kostja ei vasta (mis on samuti väga tõenäoline, kuna ta ei viibi Bulgaarias ja tal ei ole võimalust lugeda selle riigi ametliku väljaande trükiversiooni), siis nimetama volitatud isiku.
- 24 Sellega võetaks kostjalt võimalus menetluses osaleda, kui faktilised asjaolud on sellised, et ta elab välismaal – muus liikmesriigis. Juhul kui see nii ei ole ja kostja elab muul aadressil Bulgaarias, siis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul võimalik teha lisaks järelepärimisi ka aadressi registreerimise või tööandja kohta. Vastavalt riigisisesele õigusele puudub välismaal asuva tegeliku elukoha aadressi esitamise võimalus ja seetõttu ei saa kostja käesoleval juhul esitada välismaal asuva elukoha aadressi.
- 25 Sellega loob riigisisene õigus erinevad tingimused isikutele, kes elavad ajutiselt muul aadressil Bulgaarias, ja isikutele, kes elavad muul aadressil välismaal. Samal ajal tuleb Bulgaaria kodanikke, kelle suhtes on algatatud kohtumenetlus, alati otsida registreeritud elukoha aadressilt Bulgaarias. Sellest tulenevalt koheldakse isikuid, kes kasutavad ELTL artikli 20 lõike 2 punktis a sätestatud õigust vabalt liikuda, seoses [neile põhiõiguste harta artikli 47 teise lõigu alusel antud] õigustega osaleda kohtumenetluses erinevalt.
- 26 Tekib küsimus, kas kõnealune erinev kohtlemine on põhjendatud, arvestades kohtumääruse Alta Realitat (C-384/14) punktis 58 (olgu et muul põhjusel) välja

töötatud Euroopa Kohtu kriteeriume, mille kohaselt tuleb asjakohaselt tasakaalustada dokumentide tõhus vahetamine piiriülestes kohtuasjades ja dokumendi adressaadi menetlusõiguste kaitse (põhimõte, mis on esitatud ka kohtuotsuse Alpha Bank Cyprus (C-519/13) punktis 41). Juhul kui olukord, kus kohtusse kutsutakse isik, kellel ei ole välismaal registreeritud aadressi ja kellel puudub võimalus esitada konkreetse elukoha aadressi, on vastuolus liidu õigusega, tuleb vastata ka küsimusele, kas sel juhul võib liikmesriigi kohus nõuda andmeid kostja aadressi registreerimise kohta tema elukohariigilt – Prantsuse Vabariigilt. Sel eesmärgil saab eelotsusetaotluse esitanud kohus kasutada liidu õiguse teist instrumenti, nimelt on tal vastavalt määrusele nr 1206/2001 võimalus paluda liidu muude liikmesriikide kohtutel koguda tõendeid. Niimoodi võib aga toimida üksnes juhul, kui lähtutakse sellest, et liidu õigusest tuleneb liikmesriigi kohtule seoses riigisisese õiguses olemasolevate meetmetega kohustus teha kindlaks ka muudes liikmesriikides elavate poolte aadressid.

- 27 Mõlemas maksekäsmenetluses, milles on tehtud juba lõplikud aktid – maksekäsud tehti vormilise menetluse raames, kuid tuleb kontrollida, kas need aktid saavad jõustuda –, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel võimalik, et kõnealused aktid on vastu võetud olenemata rahvusvahelise kohtualluvuse puudumisest.
- 28 Vastavalt määruse nr 1215/2015 artikli 5 lõikele 1 ei või liikmesriigi kohus teha isiku suhtes, kelle elukoht on muus liikmesriigis, otsust, välja arvatud juhul, kui sama määruse tingimused on täidetud. Mõiste „elukoht“ määratakse kindlaks iga konkreetse riigi õiguse alusel.
- 29 Bulgaaria seadusandja ei ole sõnaselgelt määratlenud ega märkinud, millist õigusmõistet käsitatakse riigisisese õiguse kohaselt nii, et see vastab mõistele „elukoht“. Vastavalt Varhoven kasatsionen sad'i (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus) kohtupraktikale ei saa seejuures tegemist olla alalise elukoha aadressiga, kuna selle elukoha aadress saab olla ainult Bulgaaria territooriumil.
- 30 Järelikult määratletakse kategooriat „elukoht“ vastavalt Bulgaaria õigusele kahe kriteeriumi alusel – tegeliku registreeritud aadressi või hariliku viibimiskoha aadressi põhjal. Maksekäsmenetluse puhul kehtestab seadusandja aga kategoorilise keelu teha maksekäsku, kui selle isiku, kelle suhtes tuleb maksekäsk teha, harilik viibimiskoht on väljaspool Bulgaariat mõne muu riigi territooriumil.
- 31 Tõlgendava kohtuotsusega nr 4/2013 kohustab Varhoven kasatsionen sad (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus) seevastu liikmesriigi kohtuid kohaldama kõnealust nõuet kitsalt, kuna maksekäsmenetluses ei koguta ega võeta vastu tõendeid, mistõttu ei saa liikmesriigi kohus menetluses uurida, kas on täidetud seadusega sätestatud tingimus, et võlgniku harilik viibimiskoht on Bulgaarias. Seetõttu peab eelotsusetaotluse esitanud kohus tegema maksekäsu ja kui selle peale ei esitata vastuväidet (mille puhul ei ole vajalik põhjendus) ja maksekäsk toimetatakse kätte isikule, kes viibib maksekäsu saaja registreeritud aadressil, siis maksekäsk jõustub. Jõustunud maksekäsu alusel saab algatada täitemenetluse ja

nõude saab täita võlgniku vara arvel, isegi kui tema harilik viibimiskoht on väljaspool Bulgaariat.

- 32 Samal ajal ei hinda eelotsusetaotluse esitanud kohus vastavalt viidatud tõlgendavale kohtuotsusele asjaolu, kas registreeritud tegelik aadress muus riigis annab või ei anna liikmesriigi kohtule alust eeldada, et seal on asjaomase isiku harilik viibimiskoht.
- 33 Riigisisene kohtupraktika näeb maksekäsu eest, mis tehti võlgniku suhtes, kelle harilik viibimiskoht on muus riigis, küll ette kaitse, lubades võlgnikul esitada kaebuse apellatsioonikohtule, kuid see kaitse ei ole tõhus. Seda seetõttu, et apellatsioonikohtule esitatud kaebus ei vii täitmisele pööramise ajutise peatamiseni. Võlgnik saab sundtäitmise ajutist peatamist taotleda ainult juhul, kui ta maksab tagatisraha.
- 34 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tõsine kahtlus, et selline tõlgendamine võtab määruse nr 1215/2012 artikli 5 lõikes 1 esitatud nõudelt seoses mõistega „elukoht“ [soovitava] toime. Seetõttu tekib küsimus, kas liidu õigusega on kooskõlas see, kuidas Varhoven kasatsioonien sad (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus) tõlgendab viisi, mille kohaselt teeb kohus maksekäsumenetluses järelepärimisi võlgniku hariliku viibimiskoha aadressi kohta, ilma et ta seda kontrolliks ja ilma et ta tugineks teadete kättetoimetamisega tegeleva kohtutöötaja kogutud andmetele. Eelkõige esinevad kahtlused selle suhtes, kas on tagatud kohtuotsuses Rewe-Zentralfinanz (33-76) välja töötatud põhimõtte, mille kohaselt tuleb liidu õigusest tulenevate õiguste kaitseks kättesaadavaks teha tõhusad meetmed.
- 35 Samuti palub eelotsusetaotluse esitanud kohus hinnata olukorda, kus võlgniku harilikku viibimiskohta ei ole kindlalt tuvastatud, aga esineb kahtlus, et võlgnik ei viibi Bulgaarias.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kaalutlused

- 36 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul hinnata, kas teatud tingimustel tuleb kohtuotsuses Rewe-Zentralfinanz (33-76) välja töötatud tõhusa õiguskaitse põhimõtet riigisiseses kohtumenetluses laiendada. Vastavalt viidatud kohtuotsusele ja Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale kohustab menetlusautonoomia põhimõtte liikmesriike määrama kindlaks kohtud ja menetlused, mis kaitsevad (seoses riigisisestest õigusnormidest tulenevate õigustega) tõhusalt ja ühetaoliselt õigusi, mis on tagatud liidu õigusega.
- 37 Käesoleval juhul on ilmne, et olemuselt riigisisest õigust, nimelt eelotsusetaotluse esitanud kohtu kohustust leida kostja elukoha registreeritud aadress, ei kohaldata ühetaoliselt nende kodanike suhtes, kelle elukoht on liidu muus liikmesriigis. Nende kodanike puhul ei ole selge, kas kohus on kohustatud koguma tõendeid nende elukoha aadressi kohta, kui menetluses on piisavalt andmeid selle kohta, millises liidu liikmesriigis nad elavad. Samal ajal välistab dokumentide

kättetoimetamist reguleeriva määruse nr 1393/2007 artikli 1 lõige 2 sõnaselgelt selle määruse kohaldamise isikute suhtes, kelle elukoha aadress ei ole teada.

- 38 Neil asjaoludel on meetodid, millega tagatakse muus riigis elavate Bulgaaria kodanike osalemine Bulgaaria kohtutes toimuvates tsiviilasjade menetlustes, äärmiselt ebatõhusad. Tegelikult on olemas hageja aususest, kas ta esitab nende kodanike muus riigis asuva elukoha aadressi.
- 39 Seejuures tuleb arvestada, et see olukord on osaliselt tingitud ka õigusnormidest, mis käsitlevad elukoha aadressi registreerimist Bulgaarias. Bulgaaria seadus kodanike registreerimise kohta ei luba registreerida Bulgaaria kodaniku välismaal asuva elukoha konkreetset aadressi. Kui registrisse kantakse ainult elukohariik, ei saa järelkult ka seda kasutada teadete kättetoimetamiseks aadressaadile. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et see asjaolu omab suurt tähtsust vastamisel küsimusele, kas liikmesriigi kohus on kohustatud välja selgitama Bulgaaria kodanike muudes liikmesriikides asuvate elukohtade aadressid.
- 40 Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei saa teha ettepanekut konkreetse vastuse andmiseks esimesele küsimusele seoses kriteeriumiga, mis puudutab tasakaalu kättetoimetamise kiiruse ja poolte menetlusõiguste kaitse vahel. Ühest küljest aeglustab isiku muudes riikides leidmise protseduur kohtumenetlust, mida lõppkokkuvõttes peetakse Bulgaaria kodanike vastu, kellel on teatavad kohustused oma päritoluriigi ees, sealhulgas ka kohustus registreerida oma elukoha aadress ja nimetada kontaktisik riigi ametiasutuste jaoks. Teisest küljest on liidu õiguses seda kohustust tunduvalt hõlbustatud (vt kohtuotsuse Alder (C-325/11) punktid 39–41). Samuti on tõsi, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt peatatud menetlustes ei teatanud kostjad, et nad elavad väljaspool riiki, mille kodanikud nad on, aga isegi juhul, kui nad oleksid seda kohustust täitnud, ei võimalda see nende elukoha aadressi selgelt kindlaks teha.
- 41 Seoses küsimuste teise rühmaga – mis puudutab maksekäsmenetluses hariliku viibimiskoha kindlakstegemise viisi – peavad liikmesriigi asutused eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates tagama liidu õiguse tõhusa kohaldamise. See nõuab, et isikute suhtes, kelle elukoht on liidu ühes liikmeriigis, ei tehta kohtuotsust muudes riikides. Selle eesmärgi saavutamise tagamiseks maksekäsmenetluses keelas liikmesriigi seadusandja teha maksekäske isikute suhtes, kelle harilik viibimiskoht on väljaspool Bulgaariat.
- 42 Kohtupraktika on seda kohustust siiski piiranud nii, et kohus peab kindlaks tegema negatiivse asjaolu – selle, et kodaniku harilik viibimiskoht ei ole Bulgaarias, ja seda põhimõtteliselt ühepoolses menetluses, milles ei koguta tõendeid. Seejuures keelas Varhoven kasatsionen sad (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus) kohtutel tugineda kaudsetele ja ebatäielikele tõenditele, näiteks naabrite või sugulaste antud teabele selle kohta, et võlgnik elab välismaal.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtule teadaolevalt peab maksekäsu teinud kohus juhul, kui esineb kahtlus, et maksekäsumenetluses võlgnikuks oleva isiku harilik viibimiskoht ei ole Bulgaarias, maksekäsu tühistama.

TÖÖDOKUMENT